

Prövning av ansökan från Johannelunds teologiska högskola om rätt att utfärda magisterexamen i teologi

De sakkunnigas yttrande 2007-12-13

Ansökan

Johannelunds teologiska högskola inkom den 9 september 2006 till regeringen med en ansökan om rätt att utfärda kandidat respektive magisterexamen i teologi.

Högskoleverket anmodades att avge yttrande i ärendet. För prövning av ansökningarna anlätade Högskoleverket professor Anders Bäckström och rektor Lars Haikola. Prövning av kandidatexamen genomfördes våren 2007. I Högskoleverkets yttrande 28 augusti, 2007 föreslog verket att ansökan om rätt att utfärda kandidatexamen skulle beviljas.

Regeringen tog beslut om beviljande den 11 oktober, 2007. Föreliggande yttrande avser prövning av magisterexamensrätt.

Johannelunds teologiska högskola

Johannelunds teologiska högskola (JTH) ägs av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS) och har sedan 1862 bedrivit utbildning med teologisk inriktning (kallades tidigare Johannelunds teologiska institut). Högskolan fick 1993 rätt att utfärda högskoleexamen i teologi. JTH bedriver två prästutbildningsprogram på 4,5 respektive 5,5 år där studenterna kombinerar studier vid JTH med studier vid teologiska fakulteten, Uppsala universitet. Kurserna vid JTH har tillgodoräknats inom ramen för teologie kandidatexamen om 140 eller 160 poäng vid Uppsala universitet. Varje år antas drygt 30 studenter till de två programmen. Hösten 2006 fanns 130 studenter i högskolans två prästutbildningsprogram. Antalet disputerade lärare som förekommer i utbildningsprogrammen är nio, två av dem är docenter (av vilken en är professorskompetent).

Bedömningens utgångspunkter

För denna prövning gällande Johannelunds teologiska högskolas rätt att utfärda magisterexamen i teologi har bedömare tagit sin utgångspunkt i lag och förordning samt praxis från tidigare genomförda examensrättprövningar. I bilaga återfinns de kvalitetskriterier som har styrts bedömningen. Underlag för bedömningen har bestått av skriftligt material från högskolan. Platsbesök har inte genomförts för magisterprövningen. Det platsbesök som genomfördes i samband med kandidatprövning endast ett fåtal månader tidigare ansågs tillräckligt.

Bedömning

Vid en bedömning tidigare i år fann vi, efter vissa principiella tveksamheter kring huvudområde och religionshistoriens status, att Johannelunds teologiska högskola (JTH) bör ges möjlighet att utfärda kandidatexamen i teologi. Högskoleverket instämde i vår bedömning den 28/8 2007 och regeringen beviljade examensrätt till kandidatexamen i teologi den 11/10 2007. När samma lärosäte nu bedöms för magisterexamen måste beaktas att detta är en examen på avancerad nivå som utgör behörighetsgrund för utbildning på forskarnivå och därför kräver ett tydligt kvalitativt steg utöver grundnivåns krav.

Ansökan avser magisternivå och fördjupning ska ske inom ämnesområdena exegetisk teologi, systematisk teologi samt historisk/praktisk teologi.

Det skall föreligga docentkompetens för examination på magisternivå.

Vi har kunnat konstatera att lärarstaben vid JTH har utvecklats i betydande grad sedan rätt att utfärda högskoleexamen beviljades av regeringen år 1993. Denna breddning avser både antalet disputerade lärare och de ämnesområden som lärarna representerar. Det totala antalet disputerade lärare är idag nio. JTH avser att bedriva magisterutbildning med tre olika inriktningar inom huvudområdet teologi. Det finns docentkompetens (minst) inom två av inriktningarna, nämligen exegetisk teologi och systematisk teologi. Docentkompetens saknas alltså inom den tredje inriktningen; historisk/praktisk teologi. Den totala miljön är liten.

Den avancerade utbildningsnivån kräver att det på högskolan finns en levande forskningsmiljö och att utbildningen planeras så att studenterna får del av denna forskningsmiljö.

Lärarna har reserverad tid för forskning i tjänsten. Av lärarintervjuerna framgår att de höga ambitionerna i undervisningen gör att forskning inte alltid kan genomföras som planerat. Huvudintrycket är att forskning förefaller vara litet förekommande. Ansökan anger ingen plan för hur magisterstudenterna ska komma i åtnjutande av en aktiv forskningsmiljö utöver att närheten till teologiska fakultetens (UU) forskningsverksamhet framhålls. Genom att de studerande följer vissa kurser vid Uppsala universitet kommer de indirekt i kontakt med pågående forskning. Ansökan avser dock utbildning på avancerad nivå vid den egna högskolan och kravet bör vara att högskolan själv eller genom avtal bidrar med en forskande miljö, som de studerande kan ta del av. Inga doktorander finns vid JTH, och avtal om fortsatt utbildning på forskarnivå saknas. Sammanfattningsvis är forskningsverksamheten vid högskolan svag och studenternas kontakt med forskarutbildningen inom högskolan är svagt utvecklad. JTH utgör en god utbildningsmiljö med en särskild pedagogisk profil. Utbildningsprofilen är utformad för att fungera väl som professionsutbildning. Utbildningen präglas av integration av teoretiska och praktiska moment. Det är utbildningsprofilen och inte forskningsprofilen som präglar högskolan. Detta visar sig också på den avancerade nivån.

Kritiska synpunkter på bredd och mångfald har framförts vid tidigare granskningar, senast vid 2002 års utvärdering (2002: 4R). Samtidigt som en värdefull breddning av utbildningsorganisationen har skett, kvarstår risken med den lilla miljön. Den positiva pedagogiska modellen kan samtidigt innebära oklarheter mellan akademisk teologi och konfessionell formatering. Detta visar sig i att utbildningsmål och i viss mån kursmål i alltför begränsad omfattning omnämner behovet av kritisk distans till det studerande objektet.

Vi finner att infrastruktur och stöd är tillfredsställande även för magisternivån. Högskolan har ett eget bibliotek och i ansökan anförs även närheten till Uppsala universitets forskningsbibliotek. Ett avtal om utbyte mellan biblioteken saknas dock.

Det skall föreligga en ekonomisk konsekvensbedömning avseende de sökta utbildningarna.

Kostnader för utbildning på avancerad nivå är högre, framförallt på grund av ökade kostnader för handledning, och kräver resursförstärkning. Det är svårt att bedöma de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra utbildningen då någon egentlig kalkyl ej har gjorts och då delar av utbildningen är förlagd till Uppsala universitet. Osäkerheten ökar av att avnämarna är i färd med att ändra sina krav på utbildningen och att studenternas efterfrågan är osäker. Tydligare avtal med Uppsala universitet utgör en förutsättning för genomförandet.

Det skall finnas en tydlig progression i utbildningen inom och mellan nivåerna.

Nivå och progression är beskrivet på ett pedagogiskt genomtänkt sätt och det finns fastställda principer för nivåklassning av kurser. JTH har systematiskt planerat utbildningen på avancerad nivå i enlighet med Högskoleförordningens krav. Men, den oklarhet kring progression som inträffar redan på grundnivå på grund av det breda huvudområdet ”teologi” blir än mer akut på avancerad nivå. Frågan om progression påverkas också av den svaga forskningsmiljön och därmed forskningsanknytning.

Det skall finnas ett väl fungerande kvalitetssäkringssystem. Detta blir än viktigare då examensrätt på avancerad nivå täcker ett bredare område än de faktiska examina som är föremål för bedömningen.

Kvalitetssäkringen är tillfredsställande även avseende magisternivån medan utbildningens internationella karaktär bör stärkas på den avancerade nivån.

Kravet på kvinnliga disputerade lärare i kärnämnen kvarstår .

Sammanfattningsvis finner vi att det vid JTH finns en god utbildningsmiljö för professionsutbildning, men att forskningsmiljön är svagt utvecklad samt att det saknas plan för hur studenter på avancerad nivå skall involveras i en forskande miljö. De

principiella tveksamheter kring huvudområde och progression som vi påpekade redan i yttrandet över kandidatexamen blir än tydligare nu när ansökan gäller avancerad nivå och progression mellan nivåerna ska säkras. Frågan om progression och huvudområde bör bearbetas vidare i den utvärdering av teologi och religionsvetenskap som skall göras av Högskoleverket under 2008. Denna centrala fråga behandlas också av Nätverk för arbetet med den nya utbildnings- och examensstrukturen inom huvudområdet teologi och religionsvetenskap med stöd av NSHU (Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning). Innan denna bearbetning har skett bör ej examensrättigheter på avancerad nivå i teologi utfärdas.

Vi föreslår att Johannelunds teologiska högskola ej ges rätt att utfärda magisterexamen i teologi.